

พิกัด

วัดสระกำแพงใหญ่ ถนนประดิษฐ์ประชาราษฎร์ หมู่ 1 ตำบลสระกำแพงใหญ่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัด
ศรีสะเกษ ตำบลสระกำแพงใหญ่ อำเภออำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ รหัสไปรษณีย์ 33120

ประเภทแหล่งศิลปกรรมฯ

แหล่งโบราณคดีที่ขุดค้นแล้ว และยังไม่ได้ขุดค้น โบราณวัตถุ

ความสำคัญ/ลักษณะ

ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดสระกำแพงใหญ่ ตำบลสระกำแพงใหญ่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัด
ศรีสะเกษ ลักษณะเป็นปราสาทอิฐ 3 องค์เรียงกันตามแนวทิศเหนือใต้ อยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกัน ปราสาท
หลังกลางต่างจากปราสาทองค์เหนือใต้ ที่ชันาบข้าง เนื่องจากส่วนฐานบัว ประติมากรรมและเครื่องบนก่อด้วย
หินทรายและมีมุขยื่นไปทางด้านหน้าหรือทิศตะวันออก นอกจากนี้ ยังมีปราสาทหลังเดียว แยกไปทางด้านทิศ
ตะวันตกของปราสาทหลังใต้ส่วนด้านหน้าของปราสาท ประธานมีบรรณาลัยสองหลัง ตั้งอยู่ทางด้านทิศ
ตะวันออกเฉียงเหนือและทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีประตูทางเข้าด้านทิศ
ตะวันตกด้านเดียว ปราสาททั้งหมดล้อมรอบด้วยแนวระเบียงคด โดยมีโคปุระรูปปีกกาอยู่ทางด้านทิศ
ตะวันออกและตะวันตก ส่วนด้านทิศเหนือ และด้านทิศใต้ โคปุระ มีลักษณะเป็นมุขยื่นออกมาด้านหน้าเท่านั้น
ปราสาทหลังนี้มีการใช้งานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ราวช่วงปี พ.ศ. 1501-1800 จากการขุดแต่งบูรณะโดยสำนักงาน
โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมาระหว่างปี พ.ศ. 2531-2532 ได้ค้นพบโบราณวัตถุที่
สำคัญ ๑๗ อย่าง เช่น ประติมากรรมสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ รูปบุคคลประทับยืน พบบริเวณด้านหน้าบันไดทางขึ้น
ซุ้มโคปุระ ระเบียงคดด้านทิศใต้ เป็นรูปบุคคลยืนตรงมือซ้ายจับอยู่ที่เอวส่วนที่เป็นข้อศอกหักหายไปเหลือแต่
ท่อนแขนช่วงบน ความสูง 140 เซนติเมตร ยืนอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมที่มีเตี้ยอยู่ใต้ฐาน ลวดลายผ้าถุงจะมี
ลักษณะนุ่งผ้าเว้าที่บนเอว ผ้าถุงมีขนาดสั้นเหนือเข่า ชายผ้าเว้าลงมาก ด้านข้างของขามีเข็มขัดรัดอยู่ค่อนข้าง
ต่ำลงมาจากขอบผ้าที่บนเอว ที่เข็มเป็นอุบะปลายเรียวยาวแหลมห้อยติดอยู่ ข้างใต้ผ้าที่นุ่งจับเป็นริ้วยาวลงมาใน
แนวตั้ง สวมกรอง-ศอก กำไล แหวนข้อเท้า เบ้าตาเจาะลึกลงไปเพื่อใส่หินมีค่า เชื่อว่าคงเป็นประติมากรรมรูป
เทพในศาสนาฮินดู ปัจจุบันเก็บรักษาและจัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย จ.นครราชสีมา พระ
พุทธรูปนาคปรกหินทราย ซึ่งเจ้าอาวาสวัดสระกำแพงใหญ่ (หลวงปู่เครื่อง สุภัท.โท)เป็นผู้ค้นพบบริเวณ
ด้านหน้าปราสาทประธาน เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิเหนือขนาดนาค 3 ชั้น นาคมี 7 เศียร แผ่
พังพานอยู่ด้านหลัง บริเวณด้านหลังเศียรพระพุทธรูปที่เป็นนาคปรกสลักรูปเทพนพเคราะห์ ปัจจุบันวัดสระ
กำแพงใหญ่เก็บรักษาไว้ที่วิหารลอย ภายในบริเวณวัดปราสาทจำลองซึ่งเป็นส่วนที่ใช้ประดับบนชั้นหลังคา
แม่พิมพ์ดินเผา ภาพพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิ 3 องค์ แม่พิมพ์ภาพนี้เหมือนกับแม่พิมพ์ที่พบบริเวณ
ประตูชัยทางด้านทิศใต้ของเมืองพิมาย สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 เครื่องถ้วยเขมร รูปทรงต่าง ๆ เช่น ไห
กระปุก แจกัน เครื่องเคลือบรูปช้าง ตะครัน แท่นหินบดยา ลูกกลิ้งหินบดยา เหล็กรูปตัวไอ มีด ใบหอก เป็นต้น

ปราสาทสระกำแพงใหญ่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 16 ตามความเชื่อในศาสนาฮินดู โดยมีรูปแบบศิลปขอมแบบปาปวน ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ 18 อาจได้รับการ เปลี่ยนแปลง บูรณะเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนา (ที่มา : <https://www.m-culture.go.th/sisaket>)

สถานการณ์สิ่งแวดล้อม

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 8 มี.ค.2478

เล่มที่ 99 ตอนที่ 155 21 ต.ค.2525

แก้ไขเมื่อ

2023-06-06